

zajednički k intezivnijem uzgoju i eksploataciji školjaka u malostonskom zaljevu

Boško SKARAMUCA,

O uzgoju školjaka, kamenice (*Ostrea edulis*) i dagnje (*Mytilus galloprovincialis*), u Malostonskom zaljevu pisano je u više navrata, u različitim publikacijama. Ovom prilikom ćemo dati samo najosnovniju povijest uzgoja.

Još od doba Rimljana ljudi ovog podneblja su znali što znači more i što im ono može dati. Tako još od tih (davnih) vremena stanovnici Malog Stona, Hodilja i ostalih manjih mjesta počinju se baviti uzgojem kamenice. Istina, to stoljetno razdoblje uzgoja imalo je svoje padove kao i uspon, ali se uspješno održati sve do današnjih dana. Tradicija koja zaista zadivljuje i bila bi za poželjeti i u drugim djelatnostima koje nas čine onima što jesmo. No, ovdje je tehnika ostala kao ona u najdavnija vremena; priroda je podarila čisto produktivno more i sa malo truda i znanja moglo se uspjjeti, što je često više ovisilo od vanjskih čini-laca nego samih ljudi tih mjesta.

Način uzgoja, ako se uopće mogao tako nazvati, sastojao se u bacanju stabala (hrasta, masline, badema i drugog) na pogodne lokacije gdje se hvatala mlađ kamenice i tu bez ikakve daljnje prerade ostajalo 3 godine. Zatim su se stabla vadila (ono koje se moglo pronaći) i sa njih se skidala već odrasla kamenica. Broj pronađenih stabala kretao se u prosjeku oko 50%.

Parkovi kamenice u uvali Bistrina

Poslije prvog svjetskog rata uzgoj se nešto usavršava i postaje intenzivniji, no društvene prilike u staroj Jugoslaviji nisu stimulativno djelovale na uzgajivače. Drugi svjetski rat je skoro potpuno uništio uzgajilišta, a poslije se općim preporodom u svim privrednim i društvenim djelatnostima, pa tako i u školjkarstvu, kreće naprijed. 1964. osniva se prva znanstvena institucija u svrhu istraživanja i uzgoja školjaka u Malostonskom zaljevu. Tada počinju prva znanstvena istraživanja u ovom području, iako sa skromnim i početničkim rezultatima. Na žalost, 1955. godine stanica na

Otoku života prestaje s radom. U istom periodu uzgoj kamenica poprima značajniji napredak što se vidi i po količini prerađene i prodane kamenice (1965. samo Stonska zadruga prodaje 20 tona, da bi i tu količinu 1974. udvostručila). Posebno se značajniji uzgoj u ovom periodu razvija u uvali Bistrina.

U posljednje vrijeme donošenjem raznih programa razvoja i unapređenja poljoprivredne proizvodnje na Malostonski zaljev i uzgoj kamenica i dagnji se posebno računa. »Zeleni plan« općine Dubrovnik predviđa povećanje uzgoja u cijelom Malostonskom zaljevu.

Od vremena prestanka rada stanice na Otoku života, ostale institucije, bilo iz SR Hrvatske ili drugih republika, nastavile su povremena istraživanja, pa tako i Biološki zavod u Dubrovniku. Stručnjaci ovog Zavoda u posljednjih 5 godina vrše redovita istraživanja zooplanktona i hidrografije u Malostonskom zaljevu. Ovo je istraživanje rezultiralo širim društvenim interesima radnih organizacija koje se bave uzgojem ili preradom sličnih proizvoda. Zahvaljujući već uspostavljenoj suradnji između Solane »Ivan Mordin-Crni« u Stonu, Kemijskog kombinata »Saponija«, OOUR »Dalmacijabilje« u Dubrovniku i Biološkog zavoda, kao normalan slijed daljnjeg unapređenja suradnje, rađa se samoupravni Sporazum o međusobnoj planskoj i poslovnoj suradnji. Primjer koji zaista ohrabruje i spada među prvence ovakve vrste kod nas. Radi boljeg razumijevanja ovog Samoupravnog Sporazuma koji je prihvaćen i potpisan na Zborovima radnika u sva 3 OOUR-a citirat ćemo samo neke članove.

Član 1.

Sudionici ovog Sporazuma suglasno utvrđuju da postoji zajednički interes da se u Malostonskom zaljevu intenzivno uzgajaju razne vrste školjki i riba, da je to pogodan lokalitet s vrlo povoljnim uvjetima za njihov uzgoj s dugogodišnjom tradicijom, a s tim u vezi i mogućnošću daljnjeg razvoja, da tržišni uvjeti govore o znatnoj potražnji raznih vrsti školjaka i riba, kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu, što ukazuje na op-ravdanost da se zajedničkim naporima pristupi unapređenju školjkarstva i ribarstva na navedenoj lokaciji.

Član 2.

Potpisnici ocjenjuju da bi se zajedničkim angažiranjem na rješavanju pitanja intenzivnog uzgoja školjaka i riba u Malostonskom zaljevu, mogli stvoriti uvjeti za zapošljavanje dijela stanovništva za područja nerazvijenih područja općine Dubrovnik, što bi pomoglo u rješavanju ovog akutnog problema.

Član 3.

Suglasno se utvrđuje da među potpisnicima ovog Sporazuma već postoje razni oblici suradnje na planu ispitivanja uvjeta za uzgoj raznih vrsti školjki i riba te pokusnoj preradi školjki (dagnje), ispitivanju uvjeta na tržištu u pogledu mogućnosti plasmana, oblicima plasmana te financijskim efektima ovih poslova, te da su u ostvarivanju dijela svojih djelatnosti i razvoja proizvodno, radno, poslovno i na drugi način povezani tokovima roba, usluga, novca, znanstveno-istraživačkog rada, što služi kao temelj za daljnji zajednički rad.

Sudionici sporazuma ocjenjuju da svoje pojedine interese mogu ostvarivati na temelju usklađivanja razvoja, rada i proizvodnje, organiziranja i udruživanja sredstava za ulaganje u razvoj određenih djelatnosti od zajedničkog interesa.

Član 6.

Potpisnici ovog sporazuma povezuju se u zajednicu radi:

- dogovaranja o politici razvoja i usklađivanja planova razvoja;
- usklađivanja djelatnosti i poslovanja radi stvaranja povoljnih uvjeta za stjecanje dohotka;
- unapređivanja suradnje na polju znanstveno-istraživačkog rada;
- koordiniranje rada i usaglašavanja stajališta pri investicijskim ulaganjima radi proširenja kapaciteta uzgoja i prerade školjki;
- razmjene informacija o novim saznanjima na području tehnologije proizvodnje i prerade školjki;
- unapređivanja i razvoja postojeće podjele rada i međusobne poslovne suradnje;
- dogovaranja u vezi s plasmanom školjki u zemlji i inozemstvu;
- postupnog udruživanja rada i sredstava u opsegu i na način utvrđen posebnim sporazumima.

Član 7.

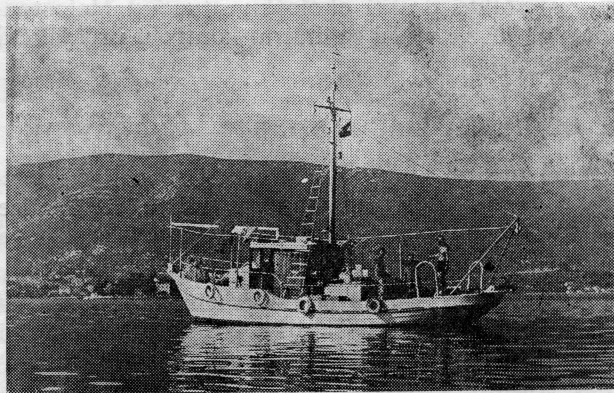
Potpisnici ovog sporazuma suglasni su da je potrebno u prvom redu stvarati potrebne uvjete za rad na intenzivnom uzgajanju raznih vrsti školjki, u koju svrhu smatraju neophodnim za uspjeh ove suradnje da se područje Malostonskog zaljeva zaštiti od svih vrsti zagađivanja. Inzistirat će se na donošenju odgovarajućih odluka Skupštine općine Dubrovnik i nadležnih organa SR Hrvatske.

Član 8.

Potpisnici ovog sporazuma dogovorili su se da će u ostvarivanju ciljeva postavljenih ovim sporazumom svaki od potpisnika obavljati poslove i poduzimati radnje kako slijedi:

1. SOLANA »IVAN MORĐIN-CRNI« STON

a) izvršiti temeljitu analizu, na temelju dosadašnje proizvodnje i putem stvarnih podataka,

M/b »Baldo Kosić« na redovnom zadatku u Malostonskom zaljevu

ukupne proizvodnje, mortaliteta, količina prikupljene mladi, cijeni koštanja proizvodnje, o mogućnostima odnosno poteškoćama plasmana i tržišnim cijenama;

b) pripremiti program i pristupiti realizaciji programa proširenja proizvodnje kamenica i dagnji u količinama pogodnim za preradu i plasman na domaćem i inozemnom tržištu (gradnja novih parkova), posebno proširenjem na nove lokalitete;

c) jačati kadrovsku strukturu zaposlenih, angažiranjem potrebnih stručnih radnika za pojedine vidove djelatnosti uzgoja, kako bi se moglo pristupiti intenzivnom uzgoju školjki;

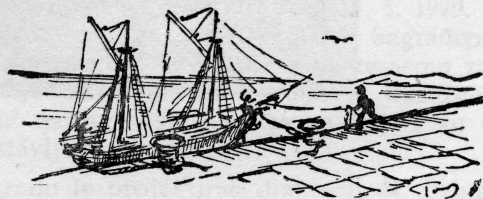
d) nabaviti potrebne strojeve za sortiranje i pranje školjki;

e) elektrificirati područje na kojemu je postavljen proizvodni odnosno preradbeni pogon ili će se takav pogon postaviti.

2. BIOLOŠKI ZAVOD — DUBROVNIK

a) staviti na raspolaganje potpisnicima ovog Sporazuma sva postojeća raspoloživa saznanja o uzgoju školjki uopće i na postojećim lokalitetima posebno, odnosno na novim lokacijama u Malostonskom zaljevu;

b) poduzeti potrebna istraživanja na novim lokalitetima radi proširenja proizvodnje i pronalazjenja uvjeta za proizvodnju;

c) nastaviti sa istraživanjem u svrhu poboljšanja i promjene sadašnje tehnologije uzgoja, uključujući i prikupljanja mladi kamenica i dagnji;

d) pripremiti stručne podloge za zaštitu lokaliteta koji su pogodni i neophodni za intenzivni uzgoj raznih vrsti školjki;

e) stalno pratiti ekološku situaciju Malostonskog zaljeva i vršiti sanitarnu kontrolu uzgajališta školjaka.

3. OOUR »DALMACIJABILJE« — DUBROVNIK

a) pripremiti pregled metoda tehnološke prerade dagnji radi plasmana na tržište, uz analize cijene koštanja, potrebnih investicijskih sredstava i kadrova;

b) ispitati zahtjeve i mogućnosti tržišta za plasman raznih vrsti školjki, posebno kamenica i dagnji, prvenstveno s obzirom na zahtjeve inozemnog tržišta;

c) postojeći pogon u Dolima osposobiti za preradu dagnji u razne oblike uključujući i duboko smržavanje, u skladu sa postojećim propisima i specifičnim potrebama prerade školjakaša;

d) brinuti se o prodaji kamenica i dagnji na inozemna tržišta radi ostvarenja što većeg deviznog priliva.

Član 9.

Radi realizacije zajedničkog posla na intenzivnom uzgoju, preradi i prodaji raznih vrsti školjki, potpisnici će angažirati vlastita novčana sredstva — dinarska i devizna, a zajedničkim će nastupom osigurati potrebna sredstva Fonda za nerazvijena područja Općine Dubrovnik, od poslovnih banaka, Samoupravne interesne zajednice za poljoprivredu Općine, te iz drugih izvora, kako u svrhe istraživanja tako i ulaganja u osnovna i potrebna obrtna sredstva.

Član 19.

U zajednicu mogu pristupiti i druge organizacije udruženog rada, zadruge, samoupravne interesne zajednice i drugi oblici udruživanja rada i sredstava zainteresiranih za razvoj školjkarstva u Malostonskom zaljevu, koji prihvate prava, obveze i odgovornosti iz ovog Sporazuma. Koordinacioni odbor utvrđuje da li su ispunjeni uvjeti za pristup u zajednicu.

Shodno odredbama ovog samoupravnog Sporazuma pristupilo se i realizaciji dogovorenog.

Solana »Ivo Mordin-Crni« stavila je na raspolaganje postojeće parkove za sva moguća opažanja i unapređenje tehnike uzgoja te materijalna sredstva za podizanje novog oglednog parka, kako bi se moglo doći do najoptimalnijih rješenja k intenzivnijem i ekonomičnijem uzgoju. Pored toga osiguran je potrebnii prostor za analize uzoraka koje zahtijevaju hitnu obradu.

»Dalmacijabilje« obrađuje tržište kod nas i u inozemstvu u svrhu što boljeg plasmana. Sa svojim pogonom u Dolima pristupit će preradi dagnje s obvezom otkupa svih tržnih viškova, a ujedno će raditi na tehnologiji prerade kamenice.

Biološki zavod je također pristupio izvršavanju svojih obaveza. Svaki mjesec s ekipom znanstvenog i tehničkog osoblja i vlastitim brodom boravi u Malostonskog zaljevu sa vrlo opširnim i ambicioznim programom istraživanja. Obrađuje se kompletan mikrozooplankton, mrežni zooplankton, fitoplankton, bakteriologija, temperatura, salinitet, kisik, hranjive soli i mjere površinske struje. O rezultatima ovih istraživanja pisat ćemo u jednom od narednih brojeva.

